

Transnistrië: Hoe zelfs je grootste bondgenoot je niet erkent.

Het is 28 september 2021 en Real Madrid speelt in eigen huis tegen het voor velen onbekende Sheriff Tiraspol. Op papier lijkt het een eenvoudige wedstrijd voor de recordkampioen van Europa: een echte *appeltje-eitje*-klus. Maar niets blijkt minder waar.

In de slotfase van de wedstrijd schiet de Luxemburger Sébastien Thill de bal onhoudbaar binnen in het Santiago Bernabéu. Met die goal bezorgt hij Sheriff Tiraspol een historische overwinning en zorgt hij voor een van de grootste verrassingen in de clubgeschiedenis van Real Madrid.

Veel mensen denken dat Sheriff Tiraspol simpelweg een club uit Moldavië is, maar dat klopt technisch gezien niet helemaal. De club komt namelijk uit Transnistrië, een autonoom en internationaal niet-erkend gebied in het oosten van Moldavië. Het is een regio waar de invloed van de Sovjet-Unie tot op de dag van vandaag nog duidelijk voelbaar en zichtbaar is — zowel politiek, cultureel als symbolisch.

Vlag Transnistrië. Bron: Wikipedia.org

Ontstaan van Transnistrië

Voor mij was Sheriff Tiraspol de eerste kennismaking met dit bijzondere 'land'. Transnistrië, officieel de Pridnestrovische Moldavische Republiek, is sinds 1990 een *de facto* land. *De facto* betekent letterlijk *in de praktijk*: het functioneert als een zelfstandig land, maar wordt internationaal niet erkend. Transnistrië ligt in het oosten van Moldavië, langs de grens met Oekraïne.

Wie naar de vlag kijkt, ziet het meteen: rechtsboven prijkt nog altijd de hamer en sikkel, het symbool van de Sovjet-Unie. Dat is geen toeval. In het gebied zijn nog

steeds Sovjetbunkers, standbeelden en propaganda te vinden. Veel inwoners voelen zich cultureel en politiek sterker verbonden met Rusland dan met Moldavië. Die verdeeldheid zorgt al decennialang voor spanningen en polarisatie.

En toch is het vreemd: Transnistrië heeft een eigen munteenheid, eigen paspoorten, een leger en grenscontroles. In alles functioneert het als een onafhankelijke staat. Maar omdat geen enkel VN-lid het officieel erkent, bestaat het land juridisch gezien niet.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte het gebied dat nu Transnistrië vormt deel uit van de Moldavische ASSR. Dit was een autonome socialistische republiek binnen de Sovjet-Unie.

Tussen 1941 en 1944 werd het gebied bezet door Roemenië. In deze periode werden veel Roemeense en Oekraïense Joden gedeporteerd naar concentratiekampen in Transnistrië, waar een groot deel van hen om het leven kwam.

Na de Tweede Wereldoorlog werden Bessarabië (het huidige Moldavië en een deel van Roemenië) en Transnistrië samengevoegd tot de Moldavische Socialistische Sovjetrepubliek binnen de Sovjet-Unie, net als veel andere landen en regio's in Oost-Europa. In Transnistrië woonde echter een aanzienlijk grotere Slavische bevolking (Russen en Oekraïners) dan in Moldavië zelf, waar vooral Latijns-sprekende Moldaviërs leefden.

Na de val van de Sovjet-Unie in 1989 werd Moldavië onafhankelijk. Transnistrië wilde zich echter liever blijven richten op de Slavische wereld dan aansluiten bij de Latijnse Moldavische identiteit. Dit leidde tot spanningen tussen de Slavische bevolking in Transnistrië en de Moldavische overheid — vaak omschreven als een conflict tussen “Slaven” en “Latijnen”.

In deze onrustige periode greep Igor Smirnov, een Russische fabrieksdirecteur, zijn kans. Hij riep de Socialistische Sovjet-Republiek Transnistrië uit. Kort daarna verklaarde Moldavië de oorlog aan het afvallige gebied, omdat het land als één geheel wilde blijven bestaan.

Er brak een korte maar hevige burgeroorlog uit (1990–1992). Deze werd uiteindelijk gewonnen door Transnistrië, mede dankzij militaire en logistieke steun van Rusland. Smirnov maakte gebruik van grote hoeveelheden Sovjet-wapens en materieel die zich nog in en rond de hoofdstad Tiraspol bevonden.

Tot op de dag van vandaag blijft Rusland Transnistrië steunen, vooral omdat het gebied wordt gezien als een strategisch, anti-westers buffergebied tussen het steeds pro-westerse Oekraïne en Moldavië. Opvallend is dat Rusland Transnistrië formeel niet erkent als onafhankelijke staat, maar het land in de praktijk wel politiek, economisch en militair blijft ondersteunen.

Ligging Transnistrië (rood) en Moldavië (wit). Bron: Wikipedia.org

Moldavië (Latijns) vs Transnistrië (Slavisch)

Om de scheiding tussen Moldavië en Transnistrië goed te begrijpen, is het belangrijk te kijken naar waar deze tweedeling vandaan komt. Die scheiding heeft alles te maken met taal, identiteit en bevolkingssamenstelling.

Moldavië kent een turbulente geschiedenis en heeft meerdere keren onder invloed of bestuur van Roemenië gestaan. Roemenië was, zoals de Engelse naam *Romania* al verraaft, ooit onderdeel van het Romeinse Rijk. Het Latijn verspreidde zich daardoor over Romeins Dacië (het huidige Roemenië en Moldavië) en ontwikkelde zich in de loop der eeuwen tot een verbasterde vorm van het Latijn — vergelijkbaar met hoe straattaal zich vandaag ontwikkelt uit een standaardtaal.

Na de val van het West-Romeinse Rijk in 476 bleef het oostelijke deel voortbestaan als het Byzantijnse Rijk (ook wel het Oost-Romeinse Rijk genoemd), waar Roemenië en Moldavië eveneens onder vielen. In de eeuwen daarna kwamen veel omliggende gebieden onder sterke Slavische en Ottomaanse invloed te staan. Toch bleven Roemenië en Moldavië hier grotendeels van gespaard.

Een belangrijke reden hiervoor is de natuurlijke barrière van de Karpaten. Deze bergketen maakte het moeilijk voor buitenlandse invloeden om diep door te dringen in het gebied. Hierdoor bleef de Latijnse taalkern behouden, ondanks eeuwenlange druk van Slavische en Turkse volkeren.

Het gevolg hiervan is uniek in Oost-Europa: Roemeens (en in feite ook Moldavisch) is de enige taal in deze regio die nauwer verwant is aan talen als Frans, Spaans en Italiaans dan aan Slavische talen zoals Servisch, Bosnisch of Russisch. Juist dit verschil in taal en culturele identiteit vormt de kern van de scheiding tussen het Latijns-georiënteerde Moldavië en het Slavisch-georiënteerde Transnistrië.

Byzantijnse Rijk (Oost-Romeinse Rijk) met

Constantinopel (Istanbul) als de hoofdstad. Bron: Wikipedia.org

Toch voelde een aanzienlijk deel van de bevolking zich meer verwant aan de Russen, en dat is direct terug te koppelen aan de Koude Oorlog. De Sovjet-Unie hield gedurende decennia een groot deel van Oost-Europa stevig in haar greep. Technisch gezien was dit één enorme staat, met Moskou als centraal machts- en bestuurscentrum.

Het is dan ook niet vreemd dat mensen die opgroeiden onder leiders als Vladimir Lenin en Josef Stalin zich sterk verbonden voelden met het Sovjet-systeem en de bijbehorende identiteit. De Sovjetstaat bood werk, huisvesting en industriële ontwikkeling, vooral in strategisch belangrijke regio's.

Na de Berlijnse Muur in 1989 viel dit systeem uit elkaar en werden de Sovjet-satellietstaten opnieuw onafhankelijk, zo ook Moldavië. Binnen Moldavië ontstond vrijwel direct een spanningsveld tussen twee bevolkingsgroepen:

- aan de ene kant de 'oorspronkelijke' bevolking, die zich cultureel en taalkundig verwant voelde aan de Romaanse wereld (met name Roemenië),
- en aan de andere kant het Russisch- en Slavischsprekende deel, dat zich bleef identificeren met de Sovjet-Unie en later met Rusland.

Tijdens de Sovjetperiode werden veel industriële en militaire voorzieningen gebouwd in het huidige Transnistrië, waaronder fabrieken, kazernes en bunkers. Deze investeringen trokken vooral Slavische arbeiders en militairen aan. Hierdoor ontstond een duidelijke demografische verschuiving: Transnistrië werd steeds Slavischer, terwijl de rest van Moldavië zijn Romaanse karakter behield.

Deze scheiding in taal, cultuur en historische beleving maakte een conflict vrijwel onvermijdelijk. Wat begon als een identiteitsverschil groeide uit tot een politieke en territoriale tweestrijd tussen een Romaanse en een Slavische bevolking — een conflict dat tot op de dag van vandaag voortduurt.

Nooit erkent

Nu we de scheiding en de tweestrijd hebben behandeld, rijst een logische vervolgvraag: waarom erkent geen enkel land Transnistrië officieel? Je zou immers verwachten dat een land dat zo sterk wordt gesteund door Rusland — en in mindere mate door Belarus — op zijn minst door diezelfde landen erkend zou worden.

Dat West-Europese landen zoals Nederland, Duitsland en Denemarken Transnistrië niet erkennen, is op zichzelf niet verrassend. Het Westen heeft geen politiek, economisch of juridisch voordeel bij erkenning. Bovendien zouden landen binnen de Europese Unie — zoals Bulgarije en Roemenië — door erkenning hun pro-westerse koers ondermijnen. Zij hebben er juist belang bij om territoriale integriteit en internationaal recht te respecteren.

De écht interessante vraag is echter: waarom erkent Rusland Transnistrië zelf niet?

Daar zijn meerdere strategische redenen voor. Ten eerste wil Rusland het gebied behouden als een invloedssfeer, in plaats van het formeel los te laten als onafhankelijke staat. Mocht Transnistrië volledig erkend worden, dan bestaat de kans dat het — hoe klein ook — op termijn eigen politieke keuzes maakt die niet volledig in lijn liggen met Russische belangen. Dit is vooral gevoelig omdat zich in Transnistrië nog altijd Russische militaire voorzieningen en troepen bevinden.

Daarnaast fungeert Transnistrië als een bufferregio tegen een steeds westerser wordend Moldavië en Oekraïne. Door het gebied in een onduidelijke juridische status te houden, kan Rusland politieke druk uitoefenen en Westerse integratie van deze landen afremmen of zelfs blokkeren.

Hoewel Transnistrië in de praktijk veel kenmerken heeft van een soevereine staat — zoals een eigen munt, paspoorten, grenscontrole en overheid — is erkenning voor Rusland juist strategisch onwenselijk. In plaats daarvan houdt Moskou het gebied in een afhankelijkheidspositie. Dit type bestuur noemen we een marionettenregime: een staat die naar buiten toe zelfstandig lijkt, maar in werkelijkheid politiek, militair en economisch wordt aangestuurd door een dominante externe macht. Dit principe is vergelijkbaar met dat van een satellietstaat, zoals veel landen dat waren tijdens de Koude Oorlog.

Transnistrië is een puppet state (marionettenstaat) bron: reddit.com

Conclusie

Het is best gek om te beseffen dat er zo'n relatief groot stuk land technisch gezien natie loos is. De club Sheriff Tiraspol wordt internationaal gezien als een Moldavische club, maar eigenlijk is dat het niet, het is een Transnistrische club. Een land met een eigen douane, eigen geld (Transnistrische Rubbie), eigen paspoort en een eigen leger, maar toch erkent geen enkel land dit stukje Oost-Moldavië, zelfs niet hun grootste medestander Rusland. Dit maakt het verhaal van Transnistrië uniek, van scheiding van Moldavië, naar een twee strijd tussen

volkeren en een politiek spel van de Russen zorgt ervoor dat Transnistrië de satellietstaat cultuur (laat ik het zo maar noemen) in stand houdt.

Ben je nieuwsgierig geworden na dit artikel of wil je meer van dit soort unieke verhalen lezen? Neem dan een kijkje bij mijn andere artikelen op de site www.achterdewereldkaart.com

